

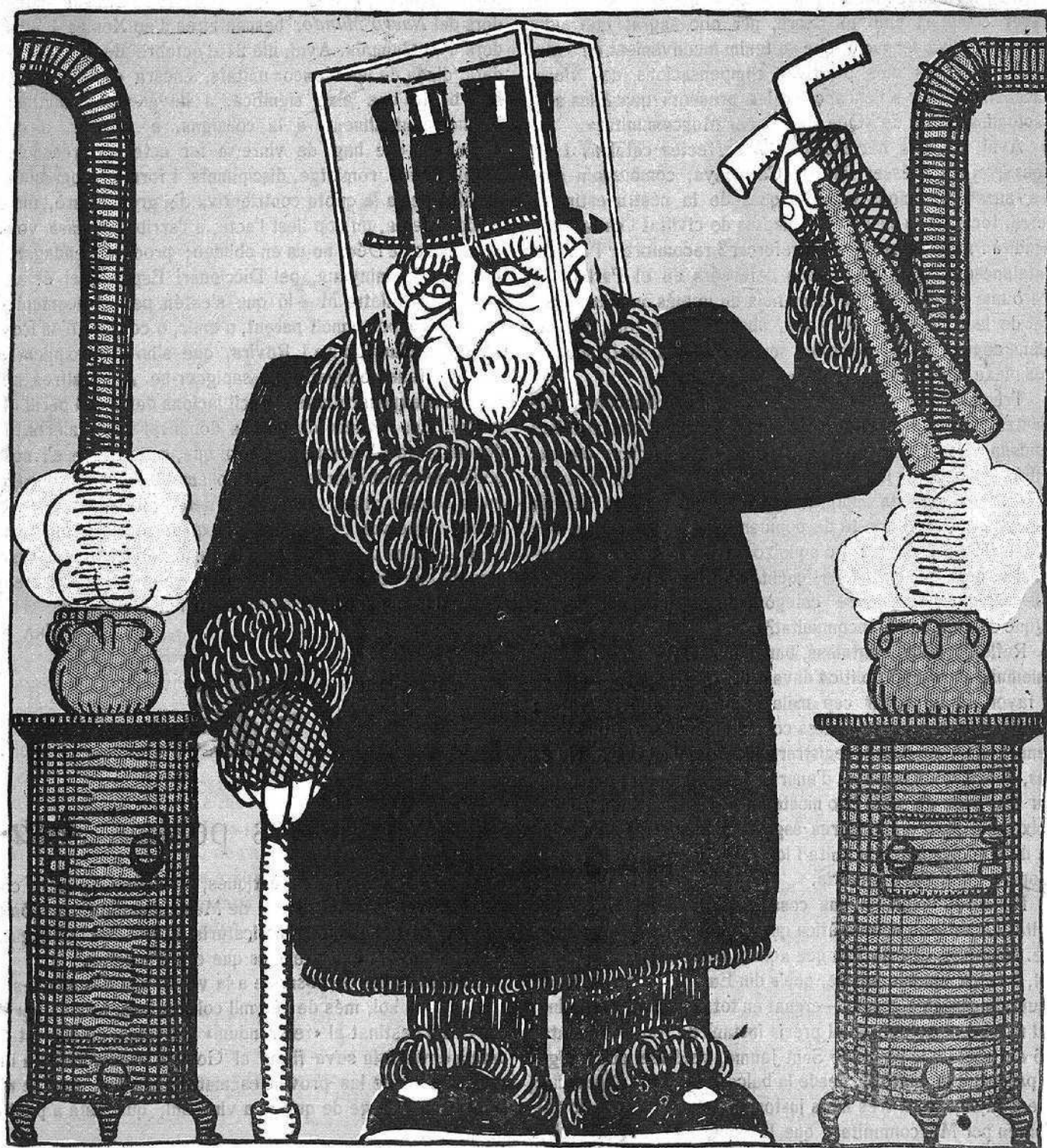
L'ESQUELLA DE LA TORRATXA

BARCELONA, 24 D'OCTUBRE DE 1913

NÚM. 1817 — ANY XXXV

PERIODIC HUMORISTIC IL·LUSTRAT

10 cèntims — Atrassats: 20

L'AVI MONTERO

— Això de les Mancomunitats representa la ruïna dels meus néts! Això és antipatriòtic!!

Què s'entén per Mancomunitat

Hi hà moments, a la vida, en que un hom se sent vessar de satisfacció; vessament que — ho hem observat arreu personalment — consisteix en un lleu pecigolleig que và del cor a les extremitats, passant per les fibres més sensibles del nostre pobre còs; i un d'aqueixos moments és quan creiem haver complert amb un deure, per poc sagrat que siga. Doncs aqueixa sensació, que no tenim inconvenient en catalogar entre les més positives compensacions del viure, l'acabem de fruir a l'encapçalar les presents quartilles amb l'actualíssim títol de «Què s'entén per Mancomunitat».

Avui, els bons barcelonins, els perfectes catalans i els pocs que, sense ésser fills de Catalunya, combreguin amb les sanes aspiracions autonòmiques de la nostra estimada terra, tocats pels més alts conceptes de civilitat i ciutadania, acudiràn com un sol home a reforçar i recomfortar l'esperit catalanesc dels nostres braus defensors en el Parlament. Però una terrible desconfiança neix en lo més ombriu i amagat de la nostra pensa: ¿tots, absolutament tots, tindran plena consciència del veritable sentit d'aqueix mot, sonor i complex a la vegada, Man-co-mu ni-tats?

Trenta, quaranta, cinquanta, cent mil ciutadans entusiastes, enèrgics i pacífics a l'ensem, formant con una cinta humana dessota de centenars d'emblemes i símbols barrats aniràn a depositar llur confiança en els prohoms de la santa causa. Però aquesta imponent manifestació, aquest hermós espectacle, per lo que té de popular, és precisament lo que ens inspira el dubte: ¿d'aqueixos trenta, quaranta, cinquanta, cent mil ciutadans, quants n'hi hauràn que puguin, que sàpiguin respondre categòricament a la pregunta: «¿què s'entén per Mancomunitat?»

Reflexioneu-ho, catalans, barcelonins. Anem a fer una solemnia afirmació política davant de l'estranger, — i feume el favor de no donar cap mala intenció a aqueix mot —; anem a celebrar un dels actes col·lectius més seriosos i transcendents que pugui registrar l'història d'un poble. No és cas, doncs, de divagar ni d'anar a les palpentes; cal caminar amb peus de plom i no mostrar-nos esmaperduts. El coneixement sòlid dels nostres sagrats principis és lo que'ns ha de fer forts per a la lluita i lo que'ns ha de conduir a la propera i definitiva victòria.

Nosaltres voldríem una cosa que, per la mateixa ingenuïtat i senzillesa democràtica que enclou, creiem irrealitzable. Nosaltres desitjaríem que aqueix home de ferma voluntat, il·lustre enemic nostre, que's diu Enric Prat de la Ribà, aqueix incansable creuat — creuat en tots els sentits, — ànima del moviment actual, en el precís instant de rebre la salutació del poble a la plaça de Sant Jaume, voldríem que dirigís la paraula a la multitud, desde la balconada de la Diputació; que li expliqués en tres mots justos, precisos i sincers, lo que s'entén per Mancomunitat; que li digués: «Això és això i

això i això». Però, com que'ns fem càrrec del gran trágic que atribularà, avui, al pròcer regionalista, temem que'l *speak* no passarà d'il·lusió nostra. Ademés, els conductors de pobles acreditats d'intel·ligents vénen obligats a suposar intel·ligència en les masses que acapdillen; i el mateix poble titllaria d'insensat, de lleuger i d'imprudent al conductor que així no ho fes.

Mesos i mesos fa que venim oint — oint i llegint — alabances pomposes a la Mancomunitat, i els catalans hem acabat per a convence'ns de les seves excel·lències. Però, amb tot i els ditirambis, ¿quants són, en realitat, els que puguin definir el projecte amb tota fermesa i tota claretat?

A vosaltres, senyors Esteves i Estevets, ens dirigim particularment; a vosaltres, suscriptors de *La Veu* i compradors del *Nuevo Mundo*, bescantaires d'en Xenius i admiradors d'en Campúa. Avui, dia 24 d'octubre de 1913, gloriosa data, diada de les Mancomunitats, encara que no sapiguen ben bé lo que això significa, a llevar-vos dematinet, a formar puntualment, a la consigna, a complir, a cridar «visca» lo que hagi de viure, a fer acte de presència en l'esplendorós romiatge, disciplinats i formals com quan us acobieu per a la quota contributiva del gremi. Però, un cop finida la festa, un cop llest l'acte, a l'arribar a casa vostra, per l'amor de Déu, no us en oblideu; procureu endagar, pel veí, per la minyona, pel Diccionari Espasa — si és que's troba ja a la lletra M — lo que s'entén per Mancomunitats. El que sigui poc o molt parent, o amic, o conegut d'un Rovira i Virgili o d'un Ribera i Rovira, que s'ho faci explicar per ells, que tenen obligació de sapiguer-ho. A nosaltres no'ns toca sinó exposar dubtes i vacil·lacions davant el perill d'un ridícol. Ens creiem obligats a donar el crit d'alerta, i el donem, perquè'l nostre goig fóra que, cada cop que'l nostre poble conscient manifesta sorollosament la seva consciència en un sentit o altre, sapigués de debò on và, la terra que trepitja, què vol, perquè ho vol i quan ho vol i com ho vol.

I, si abans d'anar en manifestació pública a demanar o a exigir una cosa, no sapiguéssim lo que volem, al menys, mireu de sapiguer-ho després, al tornar a casa.

FRA NOI

L'èxit de les postals *Apa*

Les veritables, les autèntiques, les úniques postals commemoratives de l'Assamblea de Mancomunitats, que són les il·lustrades per l'aixerit caricaturista *Apa*, han obtingut, a tot Catalunya, l'èxit grandios que era d'esperar.

El mateix dia de posar-se a la venda van despatxar-se'n, a Barcelona sol, més de deu mil col·leccions, i avui, per ésser el dia destinat al «referendum» individual en que tot bon català enviarà la seva firma al Govern com adhesió a l'esperit unànim de les províncies mancomunades, avui se n'ha fet un nou tiratge de quinze a vint mil, que està a punt de agotar-se.

Catalunya, comtat gran,
tornarà a ésser rica i plena.

Riu-te'n d'en Montero Ríos,
que'ns ha declarat la guerra.

Malgrat l'èxit extraordinari, l'empresa editora de les magnífiques postals *Apa*, que (no'ns causarem de repetir-ho) són les veritables, úniques i autèntiques postals de Mancomunitat, se veu obligada a manifestar amb gran sentiment que, com que la cosa no dóna per a tant, no podrà destinar els beneficis a la publicació de cap llibre patriòtic, i sí únicament convidar quatre amics a xampany, amb l'intent de brindar per la llibertat de Catalunya i per l'immediata conquesta dels nobles ideals nacionalistes.

DICCIONARI

CATALÀ - CASTELLÀ & CASTELLÀ - CATALÀ

75.000 VÈUS, 900 PLANES, 2 CENTÍMETRES DE GRUIX

Preu 10 pessetes

Del viatge presidencial

Els quefes d'Estat, reis, emperadors, presidents de república, és veritat que cobren molt bons sous; però també és veritat que, per més que guanyin, no guanyen per a sustos.

Aquí tenen, per exemple, a M. Poincaré. Un mil·lió doscents mil francs cada any, cobrats per mesos i portats a casa, són evidentment, del modo que avui van les coses, un bonic salari.

Doncs bé. Sembla que a pesar del poc temps que fa que desempeña el càrrec, ha passat ja l'home moments tals d'astorament i engunia que, en més d'una ocasió ha remembrat amb envejosa recança l'existència apacible del bon betes-i-fils que, en l'ignorancia d'itxosa de lo que són emboscades, crims i atentats, se diverteix tant com pot, beu xampany i fuma ab pipa, i és fa ric i s'engreixa.

El sust més serio de la seva tot just començada vida presidencial l'ha rebut a Marsella, on, com no ignora el lector, va anar a desembarcar M. Poincaré de retorn del seu ràpid viatge per Espanya. Tant gros va ésser que, per a evitar els maliciosos comentaris a que la seva divulgació pogués donar lloc, va procurar-se que la premsa no sen'enterés. Però com que aquests diables de periodistes tot ho averigüen i, un cop averiguat, no poden estar-se d'esbombar-ho, un d'ells ho ha sapigut i ¡bona nit, misteril!, l'aventura presidencial s'ha fet en un santiamén del domini públic.

Hèuse-la aquí, tal com ens arriba de França.

Entre'ls diversos edificis que M. Poincaré va visitar en la capital de les Boques del Ròdan hi figura l'hospital de la Concepció. Acompanyat de nombrosos següici, el president va recórrer totes les dependències de la casa, els laboratoris, les sales de malalts... Metges, infermers, interns, vigilants, tot el personal de l'institució, a fi de contemplar ben còmodament al primer magistrat de França, s'apressuraren a col·locar-se en els llocs més «estratègics», ocasionant amb les seves presses un regular desordre que ja començà a posar amb cuidado a les autoritats.

Arribat el president al portal de la sala dels variolosos, s'acordà que sols hi entressin ell, l'arcalde, el prefecte i quatre o cinc acompanyants més, tots els quals, com és de rigor, varen cobrir-se abans amb la brusa aïsladora.

Tranquil, serè i amb el cap alt, entra M. Poincaré en la sala; darrera d'ell segueixen els pocs privilegiats de que hem fet menció, i en aquell precís moment, ¡brrrom!... sona una explosió lluminosa que deixa glassats a tots els presents.

—Una bombal—pensen tots, tremolant sota la brusa reglamentària:—Un atentat contra'l president de la República!...—

La consternació és general.

El prefecte se llença cap a l'extrem on li sembla que s'ha produït l'explosió; M. Poincaré se torna groc com la cera; els seus acompanyants se miren aterrats, buscant la sang, les ferides, els membres mutilats de les víctimes innocents.

Però l'immensa fumera que l'artefacte a l'esclatar ha produït, impedeix de moment veure res... Poc a poc el fum se dissipa, l'aire s'aclareix i el president i els que l'acompanyen observen amb alegria que ningú d'ells ha sofert la més lleugera lesió. Ni ells, ni els malalts que hi hà a la sala, ni els metges de guardia que, correctament arreglats, esperaven la visita de Sa Excel·lència.

¿Què significa allò?... ¿Què ha passat allí, doncs?...

Miren, busquen, exploren, i en el recó més apartat de la sala, arrupit i tremolant de por, hi veuen un jovenet amb un trasto a la mà.

D'un salt, el prefecte se li tira a sobre.

—¿Què és això?

—Es una maquineta fotogràfica—respon el jove, més

mort que viu:—Desitjava posseir un retrat del senyor president vestit ab la clàssica brusa, i he tingut la mala sort de no pensar en les conseqüències de l'explosió del magnesium.—

L'administrador de l'hospital confirma, en part, la declaració de l'infeliç.

—En efecte—diu.—Aquet jove, estudiant de Medecina, a l'enterar-se de que M. Poincaré visitaria l'establiment, va demanar-me permís, que jo li vaig concedir, per a treure'n una instantània; però ell no va parlar-me del disparo ni del fum...

Inútil dir que, explicades les coses, lo que havia començat amb ribets de drama va acabar-se rient i que'l pobre estudiant va ésser graciosament perdonat pel president de la república.

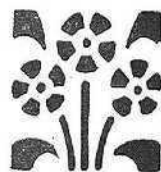
—Ara, al menys que'ns en guardi una prova per a cada hù d'aquesta fotografia, que ha d'ésser molt curiosa—va dir-li l'arcalde.

—¡Ai!—respongué, afligit, l'estudiant:—Me és completament impossible!...

—Y això?...

—M'he assustat tant, al sentir l'espetec del disparo, que no m'he recordat de destapar l'objectiu!...

A. MARCH

Un pagès pràctic

Els uns, que si això de les Mancomunitats no val la pena, i que s'ha d'exigir l'autonomia integral; els altres, que si les Mancomunitats, bones segons com se miren, són per un altre cantó reaccionaries; els de més ensà, que no les volen més que quatre polítics pel compte que'ls hi té; els de més enllà, que sols serviràn perquè Barcelona sigui per a Catalunya un centre més xuclador que Madrid per a Espanya...

Una vegada un pagès anava per un camí, portant, segons semblava, molta pressa.

—Oñ vas tant atrafegat?—va preguntar-li un procurador amic, que va topar-lo.

—A càl Trinco. Encara em deu vint duros d'un tocino que li vaig vendre, i sé que si hi vaig avui, podré cobrar-ne deu, que bona falta em fan.

—No siguis tonto; o tot o res. No n'admetis cap i cita'l. Ja veuràs com ho cobrem tot.

Va seguir son camí el pagès, i als pocs passos va aturar-lo el metge.

—On anem?

—A càl Trinco, a cobrar deu duros.

—Sé que avui ha cobrat d'un gitano, en bitllets de Banc, el preu d'una burra. Qui sab per quines mans haurà passat

el bitllet que't donarà i els microbis que porta. Creu-me, no'l vulgui's, perquè pot ésser el vehícol d'alguna enfe-metat infecciosa. Mira que...—

El pagès no vol sentir res més i va tirant avall. Als cinc minuts troba al senyor mestre.

—Cap al poble, eh?

—Sí, a càl Trinco, a cobrar la meitat dels vint duros que'm deu.

—A cobrar cinquanta pessetes? Pobre home! Pot-ser aquesta quantitat sigui la teva perdició. Beuràs, el vi se't posarà al cap, i mouràs raons al primer que tinguis a la vora. Un mal tanto aviat està rebut, o donat, i qui sab si és el cementiri o la presó lo que t'espera.

El pagès reprèn el camí. Encara l'aturen el rector, un carrabiner, el pastor de la masia i altres; tots, per naps o per cols, disuadint-lo d'anar a cobrar.

Però el pagès té sentit comú, i recordant que *de lo per-dut tren-ne el que puguis* i que *arri poc o molt*, i que *val més enciam que gana*, se'n va decidit a cobrar els deu duros.

JEPH DE JESPU

DICCIONARI

CATALÀ - CASTELLÀ & CASTELLÀ - CATALÀ

PER A. ROVIRA I VIRGILI

Un tomo, ptes. 10

En Feliu

En Feliu dorm en una cambra fosca que té dues finestres: l'una, petita, dona al celler; l'altra, encara més reduïda, té un reixat tant espès que no deixa entrar la llum. La cambra fa una ensopidora olor de vi novell. Per la finestra enreixada entra una clariana. Són les sis del matí. Per la porta entra una comare grassa, amb el nas vermell, el ventre prominent i les anques com una euga.

La comare crida:

—Noi!... noi!... noi!... Feliu!... Feliu!... Feliu!...

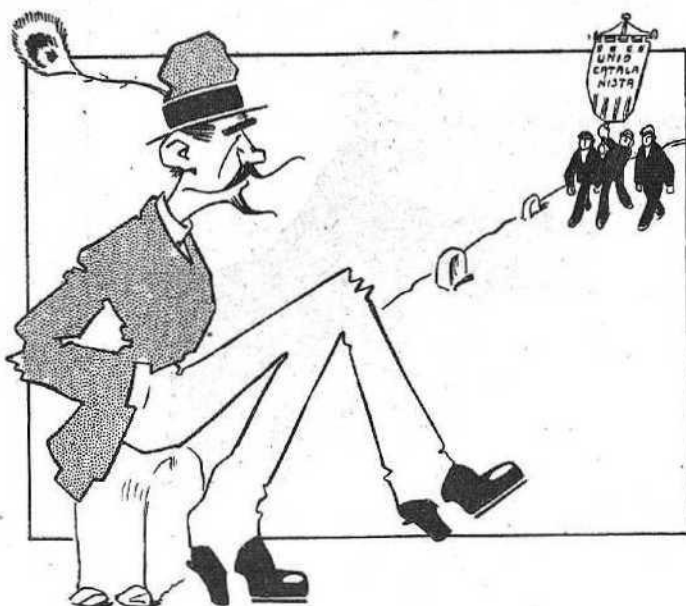
Res. La mare estira els peus del noi. Aquest fa «Auuu!», i s'hi tomba.

La mare li estira les orelles, i el noi; «Ai!... ai!... ai!...», se frega els ulls, però no plora.

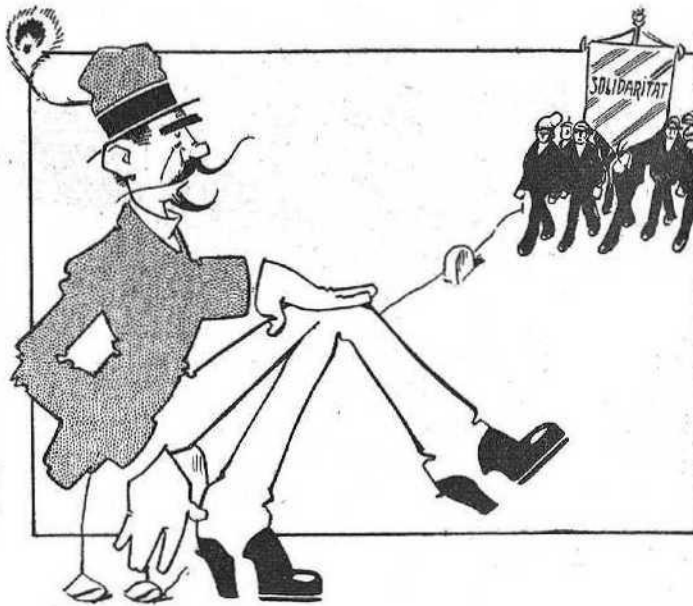
Salta del llit en camisola; se calça els mitjons i les espar-denyes; fica les cames a les calces i es corda el botó del ti-rant, ample de quatre dits; fica els braços a les mànigues del devantal, i baixa, botzinant, l'escala.

—Nois, mai ho hauria dit: els nostres també hi són.
—Malo!... Així, estem perduts.

L'HISTORIA DEL CATALANISME

—Què és això?... Ah..., *cuatro locos!*—Sí, una solidaritat, però..., *vaja... cuatro locos!*

La mare resta a dalt, alçant el llit.

En Feliu, quan arriba a baix, se llesca un troç de pa, s'enfila a la figuera, tira una pedra a un goç, buida el safareig o avia les gallines. Ho fa tot, menys rentar-se la cara i les mans, com és de llei.

Baixa la mare i el troba en tant agradables ocupacions; aixeca els braços al cel, lo més dramàticament possible, i amb un espinguet sols comparable al de les peixeteres quan pregonen «Sardina fresca!», clama:

—Reil... Quines criatures!

Després agafa el bordegaç entre les dues rodones, potentes i voluminoses columnes que li feren d'escenari quan sa arribada al món. Amb els braços s'aferra al llibant del pou, i a les poques braçades la galleda cantaire, tota coberta de gotes d'aigua cristallina, ix de l'empit del pou.

Pobre Feliu, i quina fregatel'ia! Ara són les mans, ara és el morret, ara el clatell àdhuc. Surt de les mans maternals vermell com un tomaquet d'aquells que pengen sobre del seu llit.

Acabades les ablucions, en Feliu voldria escapar-se; però els torments de la pinta espessa i la pinta d'esclarir l'esperen. Després ve la requissa de si manca un botó o si algun set adorna el devantal.

Si això esdevé, que si esdevé en Feliu s'ha d'estar dret i immòbil davant la seva mare, que tota reverenda, ornat el naç amb unes ulleres de ferro rovellat i el dit amb un didal de més gruix que les defenses d'un vaixell acuraçat, cus el botó com si fos de ferro, o arranja el set perquè no's faci vuit.

Mentres l'operació dura, en Feliu escolta els vituperis més inversemblants. Del «Tu m'has de matar!» al «Porcí!», demaneu.

La lletania s'acaba sempre igual: una plantofada i un regany de «Au, esmorza!», ficant-li pels naços un plat de sopes i un altre de qualsevol vianda.

El noi, al finir, demana per a fer trago.

—Curtet, Feliu, curtet.

El noi xerrica fins que li diuen prou.

Quan ja li han dit, se lliga la cartera dels llibres a l'esquena. La mare li allarga un cistell, dient-li:

—Vés, que'l pare s'espera. I a les nou a estudi. Mira que entraré a preguntar si hi ets.

En Feliu trisca com una cabra, costes amunt; arriba a la carretera, una recolzada, una altra, i ja és a la vinya.

El pare, assegut en un marge, platica amb un altre company.

En Feliu li fa l'amistat sobre la mà colrada; el pare l'amoixa, li dona un troç de pa i botifarra, o l'envia a cercar un préssec. En Feliu ne cull dos.

Després, el pare el deixa beure amb la carabaça i li diu «Au, cap a estudi!»

Ja'l tenim botant avall; marges i corriols no són obstacles per a ell. En un dir «Jesús» és a la torrentera.

Allò és un jardí encantat de vèus que't criden, de donzelles que se t'ofereixen, de fonts que ragen vi i d'arbres que produeixen fruites d'or.

És exagerat; no són «Mil i una nits». No són tant fortes les temptacions. Però en Feliu és feble i corra darrera de les sargantanes i papallones; s'atura davant d'un cargol, o vol recollir l'or que hi hà al sauló.

Arriba tard a estudi i s'ha d'estar agenollat. Quan surt fa cops de pedra, o es baralla, i torna a casa brut, suat i esqueixada la roba.

La mare fa:

—D'on véns, gitano?

Ell se posa la mà sobre'l cap i respòn:

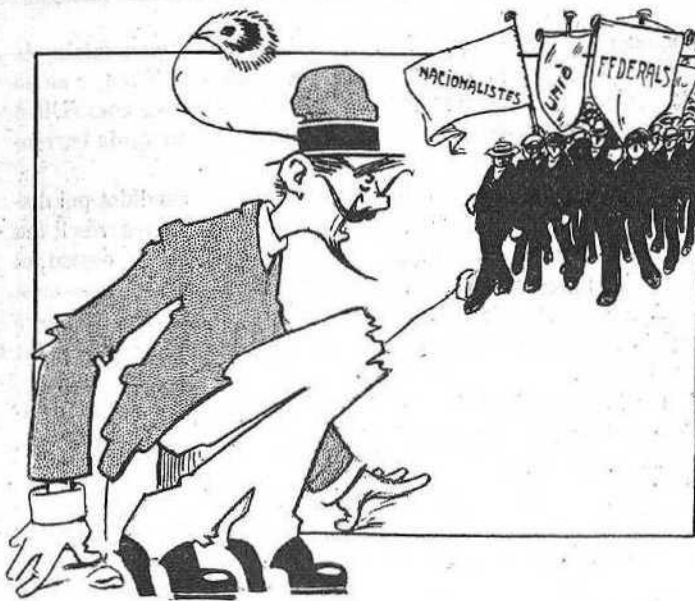
—M'han dit «caga-terroços».

—No haguessis dit «caga-sucs». Poca vergonya! I li dona una plantofada.

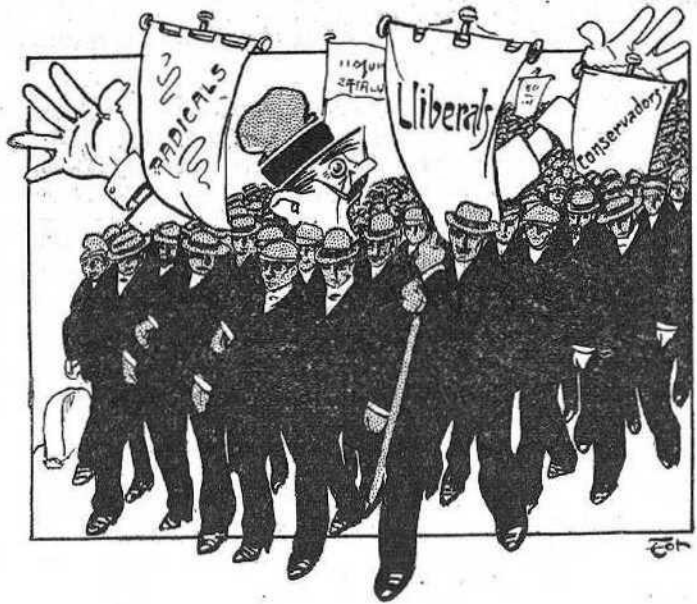
El pare riu, assegut en el rentador del safareig.

LETTA

—Això's va posant negre, ja ho veig, però jo... *cuatro locos!*

—Socors! Socors, que m'ofeguen!... Però jo, per això, tretze són tretze: *cuatro locos!*

Del jardí dels humoristes

EL MEU PORTER

La lectura de les novel·les policiaques ha destarotat per complert al meu porter, el qual s'ha convertit, desgraciadament, en un formidable detectiu. Però com que no pot posar les seves admirables facultats al servei de l'autoritat, s'accontenta amb exercir d'aficionat, dintre la seva petita esfera i per interès de la casa.

Ahir, cap allà a les quatre de la tarde, una senyoreta molt guapa i molt decentament vestida, es presentà a la porteria preguntant si hi havia algun pis per a llogar.

—El tercer—va dir-li el porter, tot complimentós.—Tres dormitoris, cuina i menjador. Gas i aigua tanta com ne vulgui. Però no's permet tenir goços ni fonògraf. Preu, mil doscents francs a l'any.

—Podria veure'l?—preguntà la senyoreta.

Abans de respondre el porter l'inspeccionà amb un cop d'ull de dalt a baix; un cop d'ull que hauria satisfet per complert an en Conan Doyle o an en Gaston Leroux. I, tot seguit:

—Vostè és casada?

—Sí.

—Té fills?

—Un nen de vuit anys.

—De què fa el seu marit?

—Està empleat al Ministeri de Transports i Comunicacions.

—Doncs és inútil que pugi a mirar-se'l. Aquest pis no fa per a vostè.

—Com s'entén?

—Ja l'hi explicaré. El seu marit—diu que és empleat, oi?—deu tenir de trenta a trenta-dos anys, ja que vostè fa cara de tenir-ne vintiquatre... Essent tant jove, doncs, no deu guanyar més enllà de dos mil quatre-cents francs...

—Bé, però... vostè...

—Ja veurà; deixi'm dir: vostè, si té un fill de vuit anys, devia casar-se molt jove... El seu marit, aleshores, devia ésser un insignificant pixa-tinters, i no podia aspirar a un dot gros per part de vostè... Pose-m'ho a dotze mil francs, sis-cents francs de renda... Vostè no és capaç de fer economies, perquè bé prou que's veu en la roba que porta...

—I ara! Però què s'empatolla?

—Tenim, doncs: dos mil quatre-cents que'n guanya el seu marit i sis-cents de la renda de vostè, total tres mil francs a l'any, que no permeten de cap manera un lloguer de mil dos-cents. Ara que, pot-ser, me dirà que'l seu marit tot el dia és a l'oficina, i que vostè, trobant-se sola i lliure, es pot guanyar altre tant per un altre cantó... Però, tocant an aquest punt, dec advertir-li que'ls balcons d'aqueix pis donen a un pati interior i no al carrer, i que, d'altra part, en aquesta casa som molt mirats en qüestió de formalitat i de bones costums.—

La senyoreta, vermella com un pebrot vermell, va fugir escorreguda, no sense haver llençat abans un mot cru i fortament despectiu per al porter. Aquest, impassible i girant-se cap a mi, amb aire de triomf, exclamà:

—Eh?... què li sembla?...

R. BRINGER

DICCIONARI CATALÀ-CASTELLÀ & CASTELLÀ-CATALÀ, per A. Rovira i Virgili.—Acaba de publicar-se aqueix Diccionari, l'únic veritablement manual, de la nostra llengua, i s'ha de confessar que ve en l'instant més recomanable i més crític del nostre moviment filològic. Ara, precisament, quan, degut a l'unificació de l'ortografia, els catalans se senten més ben disposats a utilitzar en la relació privada, i fins en la comercial, el nostre volgut idioma, és quan més falta feia un perfecte i extens Diccionari. Explicada l'utilitat, no cal remarcar, doncs, l'excel·lent servei que amb aqueixa important obra de consulta ha vingut a prestar al públic el senyor Rovira i Virgili, qui, com tots sabem, és una autoritat en matèries lingüístiques.

És un llibre necessari a tots els catalans en general, i d'indispensable utilitat per a tots aquells que, sense ésser fills de Catalunya, s'interessin per les coses de la nostra terra. Conté setanta-cinc mil vèus, amb llur correspondència castellana, entre les quals hi han milers de mots nous, que no havien sigut catalogats encara.

La presentació del «Diccionari Català-Castellà» és esplèndida. Molt ben rel·ligat, forma un volum de nou-cents planes, en

paper finíssim, intransparent, que ocupen tant sols dos centímetres de gruix.

Almanaque cómico del carlismo, per als anys 1914 al 1999. — És publicat pel valent setmanari anti-clerical *El Molín*. Consta de més de duescentes planes d'escrius diversos i conté seixanta caricatures referents a la darrera guerra carlista.

El porvenir de la mujer. — Conferència de caràcter social, llegida en l'«Ateneo Enciclopédico Popular» pel seu autor don A. Calderer Morales. Va acompanyada d'una versió francesa, deguda a Mlle. H. I. Venesi.

La conmemoración de las Cortes de Cádiz. — Follet interessant, que consta de reculls documentats, fets per un senyor que firma *Un Patriota*.

Proyecto de Exposición Internacional de Industrias Navales. — Follet explicatiu d'aquell projecte, que'l seu autor, don Josep Garretà, voldria que's tingués en compte a l'organitzar la pròxima Exposició d'Indústries Elèctriques.

SEPT SCIENCIES

Joan Dessy Martos

Els elegants de la «Lliga» són en Cambó i en Durà i Ventosa —figureu-vos com seràn els demés;— els de la U. F. N. R., en Calvet i en Pere Botero Tarrago; entre'ls carlins no hi hà elegants, i entre'ls lliberals tampoc. Passant als conservadors hem de reconèixer que n'hi hà molts que vesteixen bé, i és perque tota la vida no s'han preocupat de res més. I ja som als radicals; el figurí dels radicals és en Joan Dessy Martos, que ara và per regidor. Al costat d'ell en Baluguera i el gendre d'en Tresols, en Mir i l'*Emiliano* no són més que uns cursis, especialment aquest últim, que ho és sempre, a l'*Emiliano* se li pot ben dir allò de «*Aunque la mona se vista de seda mona se queda*», ja se'n pot posar d'ermilles fetes amb pell de llangardaix.

Tornant al senyor Dessy, és un home regularment jove, molt ben afeitat, com anem tots els elegants, i correcta, correctíssimament habillat. Ningú ho diria que allò és un radical, al veure'l assegut al «Lyon», lluint aquelles sabates que, de tant lluentes, fereixen la vista; amb aquelles calces amb el plec tant ben marcat, amb aquella americana que se li emmotilla tant bé...

Està clar que fa senyores.

Tenim entès que de jove era lliberal, i fins va ésser diputat pel Vendrell; després ja no'n và tornar a ésser, i, ell que sí, se fa lerrouxista.

Una persona que sàpiga xerrar llargament, encara que diga

poques-soltades, sempre farà bé en declarar-se lerrouxista; és fer carrera segura, i sinó que ho preguntin als Ulled, o an en Baluguera. En Dessy Martos no és tant poca-solta com l'Ulled gran, però els guanya a tots en el loquència quan agafa l'arrencada.

El *caudillo*, per a probar-lo, el presentà candidat pel districte de Granollers, sabent que havia de perdre. Després li feu fer més propaganda que cap arrenca-queixalis. No content, el col·locà de secretari a la junta municipal, i dues o tres coses més.

Ara ha arribat l'hora de la recompensa; el senyor Dessy serà regidor, i, en els temps que ara corren, val més ésser regidor que diputat.

I a dintre la Casa Gran podrà lluir les seves facultats i emular les glories del seu primer protector Cristí Martos i del seu segon A. Lerroux.

Pel demés, sempre serà un regidor d'aquells que fan bonic, i un fidel continuador en *music-halls* i concerts de les glories de l'avui alcalde accidental de Barcelona senyor Mir i Miró.

DICCIONARI PORTÀTIL

CATALÀ - CASTELLÀ & CASTELLÀ - CATALÀ

PER A. ROVIRA I VIRGILI

Preu 10 pessetes

GLOSARI

L'ACONTEIXEMENT

Tu, bon llegidor, ho sabs millor que nosaltres mateixos. Fa anys que venim parlan-te des d'aquesta tribuna eclèctica i atribiliària; venim parlan-te setmanalment de actualitats varies, de fets diversos, i ho hem fet sempre amb discreció, o malament, o pitjor, segons el tarannà del qui sotseriu, i, sense amoinar-nos-hi, prenent-nos unes coses de broma i altres de gresca; però encara mai l'emoció ens havia nuat la paraula a la gargamella com avui.

Si un moment podia haver-hi, a la vida d'un glosador, en que li fossin perdonables mancaments a la sintaxis, al bon gust literari, al sentit comú i a les Normes de l'Institut d'Estudis Catalans havia d'ésser aquest en que el cor ens surt per la boca amb un esclat de panteística admiració. El cor, aqueixa entranya sensible, la més digna i més meritòria de totes les entranyes de l'home, el nostre cor, diem, fet a totes les grans sorpreses i castigat per tota mena de successos extraordinaris, ens ha pujat a la boca, aquesta vegada, i amb el cor a la boca, com qui paladeja una ametlla d'Arenys, ja suposarem que no és possible parlar bé, encara que's parli amb sinceritat. Però avui li tenim, a punt d'esclatar, i més cors tinguessim, que més n'abocariem al defòra. Lo que's manca és serenitat, esma, dalit i sang freda per a descriure. Estem completament aclaparats, atuits, com víctimes d'un bocabadament fulminant que'ns hagués agarrat membres i esperit. Badem per tots els poros. No tenim ni força de voluntat per a agafar la ploma.

Rieu-vos del descobriment del «radium», del naufragi del «Titànic», del pas del Cometa Halley, de l'ober-

LA SARDANA DE LES PROVINCIAS

—No n'hi vol entrar cap més?... Doncs, què tants romanços,
ballem-la nosaltres soles!

tura del Canal de Panamà, que ha commogut ara mateix les Amèriques i les Europes, i del tancaament de caixes que en 1898 va commoure tot un món de botiguers; moments culminants, la transcendència dels quals no pot regatejar-se i que deuen tenir ja el seu tamboret en l'història de l'Humanitat; rieu-vos-en. Aqueixes coses, al costat de l'aconteixement del dia, motiu de la present glosa, són fets passa-volants que, de la mateixa manera que se saben, s'obliden.

El fet, aquesta vegada, és, més que fet, és santa obra; és coronació i resum de fets; és piràmide de glòria, llesta i acabada; és missa d'acció i de comunió, Te-Deum ofert als homes consagrats heroics.

Un fet de joia i d'emoció, de coloraina; de crits de triomf i rònecs de fèrrea atormentada... Una festa de llum roja... roja com aquella sang que va vessar-se en el ferésteg Barranc del Llop durant la tràgica jornada... Un aconceixement que avui nos el puc descriure, perquè ja us he dit que m'ha gelat els mots a flor de llavi.

— I quin aconceixement és aquest?... L'Assamblea de Mancomunitats?—preguntai eu.

No, homes, no..., la despedida del Bomba.

XARAU

DICCIONARI

CATALÀ - CASTELLÀ & CASTELLÀ - CATALÀ

900 PLANES, 2 CENTÍMETRES DE GRUIX

Preu 10 pessetes

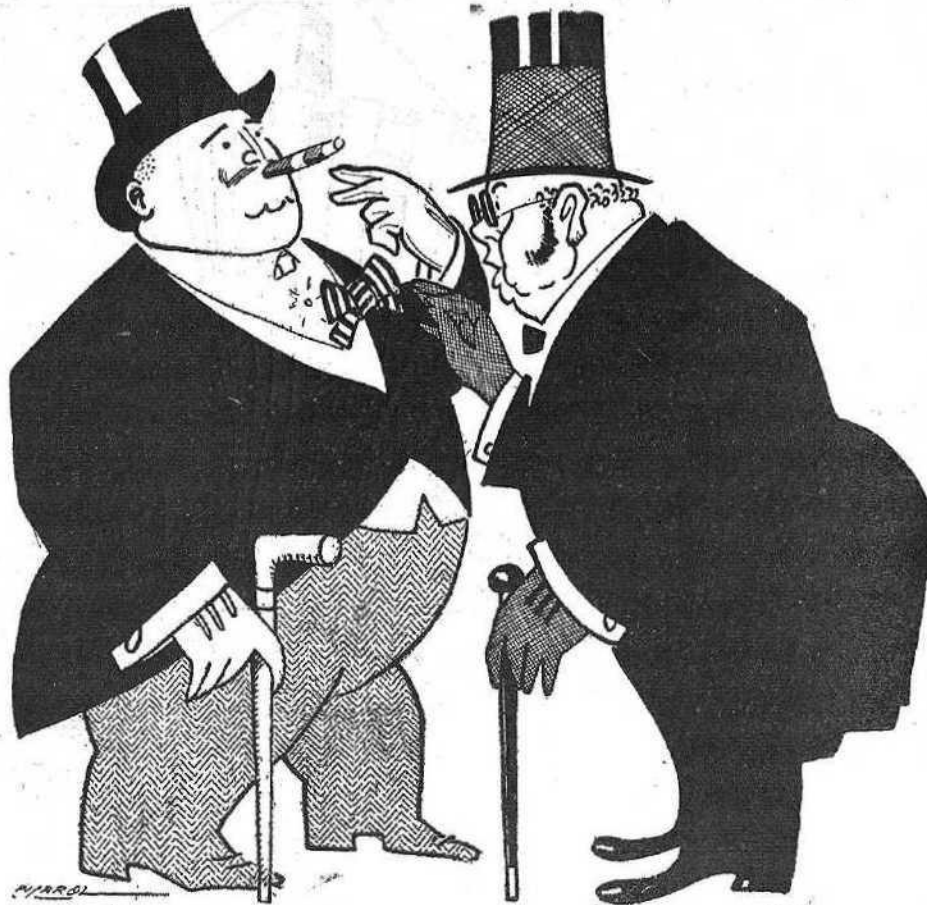
TELÓ ENLAIRE

PRINCIPAL.—S'ha estrenat *El hombre del día*, joguina còmica en dos actes, que compleix l'objecte que'l seu autor Pérez Capo devia proposar-se: fer riure. Les figures, poc humanes, se mouen sense gaire solta, però els incidents còmics i els xistos d'efecte segur s'estalonen durant tota l'obra.

— Demà, dissabte, va la primera de *La quinta de D. Juan*, comedia tenoríesca de P. Rivas.

— Torna a córrer el rumor de que a primers de janer tindrem Teatre català de debò, després d'una pròxima avinença entre autors i empresari. Així siga.

LICEO.—S'han publicat els cartells grossos amb la llista de companyia i repertori d'obres. El quadro de personal artístic és formidable i capaç per a òperes d'empenta.

FENT PATRIA

—On và, amb aquest llaç tant gros?
—Calli, home, no veu que soc botiguer de robes, i al mateix temps me serveix d'anunci...

També s'han exposat dos bonics cartells anunciadors de *Parsifal*, que s'estrenarà definitivament el 31 de desembre.

ROMEA.—Per a demà, dissabte, s'anuncia l'estrena de la comedia en dos actes d'en Martínez Sierra, *Madrigal*.

Durant la setmana no s'han donat sinó reproduccions d'obres còmiques de repertori.

TÍVOLI.—El nano Antonet continua fent les delícies de la quitxalla i dels grans. Agrada molt el contorsionista que ha debutat darrerament.

Ahir nit, com és costum en vetlla de moda, van tenir lloc alguns debuts, donant-se com a plat fort el número dels *Bartros*, procedents de París, reis de l'equilibri.

I ja tenim a punt de solfa, per a debutar d'aquí pocs dies, l'atracció sensacional de la temporada: nou lleons, tres tigres!... Ja poden començar a reservar emoció en la guardiola del pit, els aficionats als perillous espectacles.

NOVEDADES.—Dimarts va despedir-se la companyia Mes-tres, que ha donat, amb regular èxit, una curta sèrie de funcions.

La darrera, doncs, fou *serata d'onore*, a benefici de la aplaudida Cassani, qui va cantar, com ella sab fer-ho, tres actes de tres òperes, creacions artístiques de la simpàtica diva.

I ara, fins ben aviat, que tornarem a aplaudir-la al «Liceo».

—Demà, debut del gran Zacconi, que anuncia sis úniques representacions.

Inaugurarà amb la comedia *Il cardinale Lambertini*.

NUEVO.—Ahir degué anar la primera de *El casament d'en Tarregada*, impressió escènica del popular autor de *Els Zin-calós*, Juli Vallmitjana. La setmana entrant donarem compte d'aquesta estrena, que haurà sigut un aconceixement paral·lelístic.

—I per avui s'anuncia la revista de circumstancies, reforma-da convenientment, *Ya está arriba el telón*.

SORIANO.— La novetat de la setmana ha sigut *Los dragones del rey*, sarçueleta còmica lleugera que acaba d'assolir un bon èxit.

— Ahir degué estrenar-se la tant esperada *Santoy*. Veurem.

ESPAÑOL.— Va inaugurar-se la temporada d'opereta amb un ple a vessar que desitjaríem fos auguri d'altres plens. *Doreta* és una obra que sembla feta exclusivament per a la música. D'aquí resulta que l'únic que hi llueix és el compositor. Efectivament, el mestre Harlt ho domina tot amb la seva partitura composta d'excel·lents balls i admirables fragments seriosos; amb la seva música sincera i apassionada, de vegades massa sabia pel gènere, i això és causa de que'l llibre quedi ofegat. Pot-ser és millor que hi quedi, per això, tota vegada que lo poc que de la trama es treu en clar, resulta pueril i desdibuixat. Se comprèn, doncs, que la tasca dels arregladors, senyors Almerich i Amichatis, havia d'ésser difícil i desairada.

Hi hagué, no obstant, aplausos per a tots, veient-se, music i arregladors, obligats a mostrar la fesomia.

— Aquesta mateixa setmana, dues novitats: *En el vagón cama* i *Aires de París*.

APOLO.— La darrera obra estrenada, *Lupin contra Sherlock Holmes*, va complaure als aficionats a les sensacions detectivestives.

S'hi lluiren de valent tots els intèrprets.

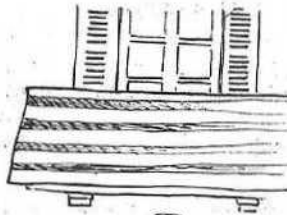

NOSTRE entranyable amic i company, Prudenci Bertrana, acaba de passar per la terrible prova de veure morir el seu fill Heribert, de quinze anys, que era la més gran il·lusió de la seva vida.

Víctima d'una crudel i cançonera malaltia ha mort aqueix jove intel·ligent i amable, a Girona, on el nostre amic ha rebut, amb motiu de l'enterrament, que constituí una gran manifestació, confortadores demostracions d'afecte per part de tots els giro-

nins, i molt particularment de la plana major intel·lectual d'aquella ciutat

En moments tant aclaparadors, per a un pare amantíssim, no'n és dable altra cosa que associar-nos al seu immens dolor, testimoniant al desolat company i a la seva família, una ínfima expressió del nostre més sincer condol.

EN vista del èxit.

Dissabte que ve, o millor dit demà, els veïns de la Barceloneta tornaran a disparar un altre castell de focs d'artifici.

Es clar...

Com que l'anterior va veure's tant concorregut... a les Cases de Socors!

EN Lerroix ha declarat públicament que dimiteix el càrrec de capítost dels radicals.

La conseqüència és naturalíssima.

Què li importa an ell el trono del democràtic Paral·lel, d'ensà que és emperador de l'aristocràtica plaça de Catalunya?

PER al referendium individual.

Hem tingut el gust de veure les «veritables» postals que en commemoració de l'Assamblea de Mancomunitats se han posat a la venda en llibreríes i kioscs.

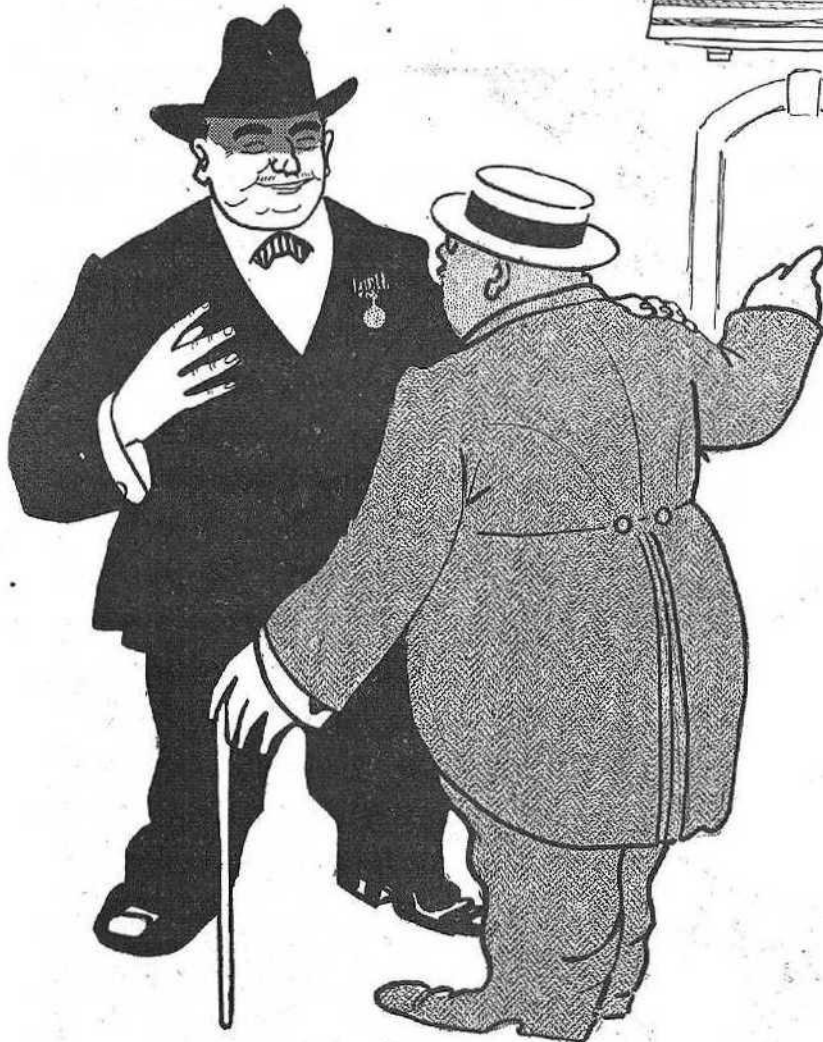
Les ha dibuixades l'Apa; inútil dir-los que estan plenes de sal àtica i que la sàтира hi és mordaz.

La col·lecció consta de quatre tarjetes, cada una de les quals simbolitza d'una manera admirable l'actual moment polític de Catalunya davant la faràndula dels governants centralistes.

Espavilin-se a adquirir-ne, perquè això serà com pa beneït.

EN la manifestació d'avui diu que no's permet cridar.

Els carteristes i afanadors de rellotges

PUJAROL

— Domaços als balcons? Digui que semblarà la festa del Corpus...

— Deixi's de Corpus; és la festa de Pasqua de Resurrecció de Catalunya.

tindran, de segur, en compte aquesta norma, i faràn de les seves amb tota tranquil·litat.

Com que no's podrà donar cap crit, el robat se guardarà bé de cridar «Agafeu-lo!».

DURANT les sessions de l'Assamblea, tots els balcons de les cases de la plaça de la Constitució estaran guarnits amb banderes.

Avui, doncs, les estàtues de Don Jaume i d'en Fivaller estaran de festa.

Ja'm sembla sentir el diàleg:

—Eh, que anem mudats?... Després diràs que no pensem en festejar-nos, a nosaltres.

—Sí, però el banquet el fan a dintre, per a que'ls de la plaça no'n llepem res.

SON terribles esos catalanes—deia un diputat madrileny, de pas a Barcelona.

—Es verdad—li contestà un dels nostres, que'l complimentava.—Siempre se n'empesquen alguna para amoinar a los tranquilazos de Madrid y estorbarles la digestión. Ayer, la Solidaridad; hoy, las Mancomunidades; mañana, la Autonomía. Después...

—Un jamón!—va dir el diputat, aixecant-se de la cadira.

I té raó que li sobra,
el diputat per Madrid;
amb nostra Santa Insistencia
els en farem de petits.

AIXÒ se'n va per moments!

En Guerra se la talla; en Lerroux deixa la quefatura del partit radical; en Gaudí es fa frare; en Montero—el polític, no el comediant,—se retira a la vida privada...

Són massa cops, i massa forts, per a resistir-los tranquilament.

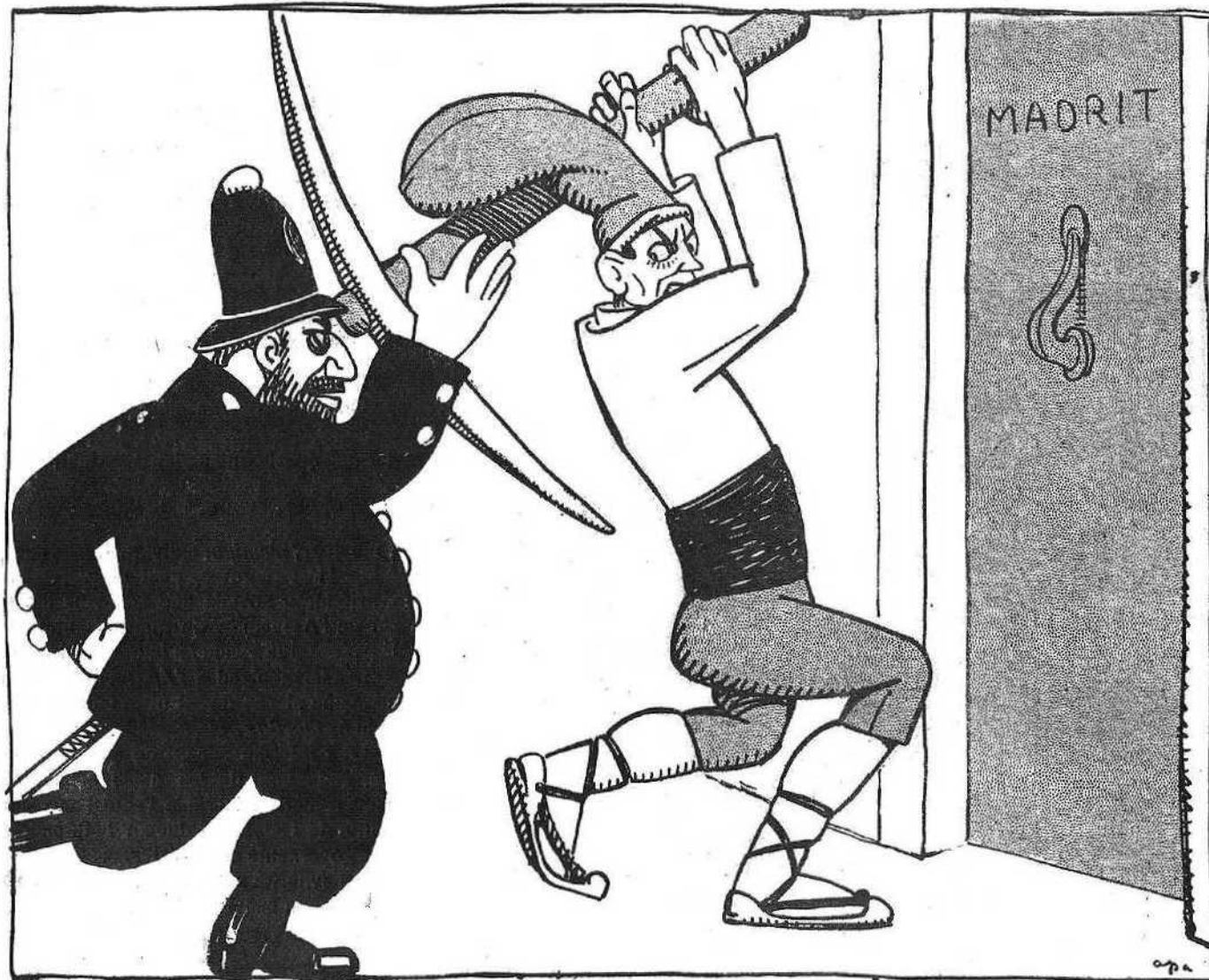
Si per a contrarrestar aquesta tramontana d'infortunis, en Cambó no's fa lerrouxista; en Pau Iglesias, arquitecte, i l'Eugení d'Ors, torero; no tindrem més remei que posar-nos un llac negre a...

Allà on tinguem la vergonya i el sentiment nacional, que nosaltres ja sabem.

El dolor ens aclapara!

L'insigne dramaturg, senyor Echegaray, cap a les seves velleses, ha estat en perill d'ésser President del Consell de Ministres.

Més ben dit, qui ha estat en perill hem sigut nosaltres, els catalans.

—Què fas, desgraciat?

—Ja estic típ de trucar amb el pica-portes.

Tots recordem perfectament que'l propi senyor Echegaray, retirat molt temps de la política, ha dit que va tornar-hi únicament per a votar contra les Mancomunitats.

Déu li pagui, a l'autor de *Sic non vos vobis*, la malavolença que té a les nostres obres.

Pot-ser li vé l'enemiga
perque les obres d'aquí
han arreconat les obres
sortides del seu magí.

DELS alemanys sí que pot dir-se que estàn fets a prova de bomba.

Els empenyats en tenir *Zeppelin*, malgrat tots els desastres soferts per aquesta mena de globos.

Els no saben estar sense un dirigible, que consideren d'utilitat pública i com un segur instrument de força.

Això de *segur* és una paradoxa del kaiser.

Vista la fi reservada als *Zeppelins* primer i segon, nosaltres, per més seguretats que'ns oferissen, no'ns embarcaríem en el tercer *Zeppelin*... ni que'ns *ze-pelessin*.

ARA resulta que les eleccions municipals, que s'havien anunciat per al dia dos, no tindran lloc fins al dia nou.

Ben mirat no hi perdem res, en l'aplaçament, al contrari; els nostres ventrells encara hi guanyaran.

El dia nou ja haurà patit els panellets, i, si ha d'haver-hi castanyes, les unes no's barrejaran amb les altres.

NOTES DE CASA.

El president de la Junta Municipal de Colònies Escolars i Escoles de Bosc va tenir l'amabilitat d'invitar-nos a l'excursió-visita que a les colònies de Montjuïc, La Mina i Guinardó va tenir lloc dissabte.

Agraim l'invitació al senyor Juncal, ànima d'aqueixa benèfica institució, tot sentint no haver pogut concórrer a l'acte.

¡Així se fa patria!

L'«Associació protectora d'Ensenyança catalana», treballa de bona gana per nostra fè redemptora.

A tots els ajuntaments de les viles i poblats ha enviat comunicats, que són d'allò més atents, incitan-los, *nada menos*, a fer prohibir el gansós *Alabado «seia» Dios* que solen cantà els serenos, i que'l temps i hora present que canten en castellà ho fassin en català, puix s'entén perfectament.

Quan titilin les estrelles y la lluna fassi el plè,

d'—Un quart d'una, està serè— sentirem les cantarelles,

i quan ens dongui un ruixim el temps, de desde l'altura,

dirà el sereno, ab vèu dura:

—Dos quarts de quatre, xim-xim,—

y quan ragin les canals,

cap a vora mitja nit,

sentirem, de dintre'l llit:

—Les dotze, a bots i a barrals.—

Quan bufi impetuosament la furiosa tramontana,

sentirem la vèu galana

que dirà:—Les cinc, fa vent,—

i quan la tamborinada fassi despertà al pagès,

sentirem cridar:—Les tres,

llamps i trons i pedregada.—

Això es lo que ha proposat l'esmentada associació;

si tots la secunden, johl,

Catalunya s'ha salvat.

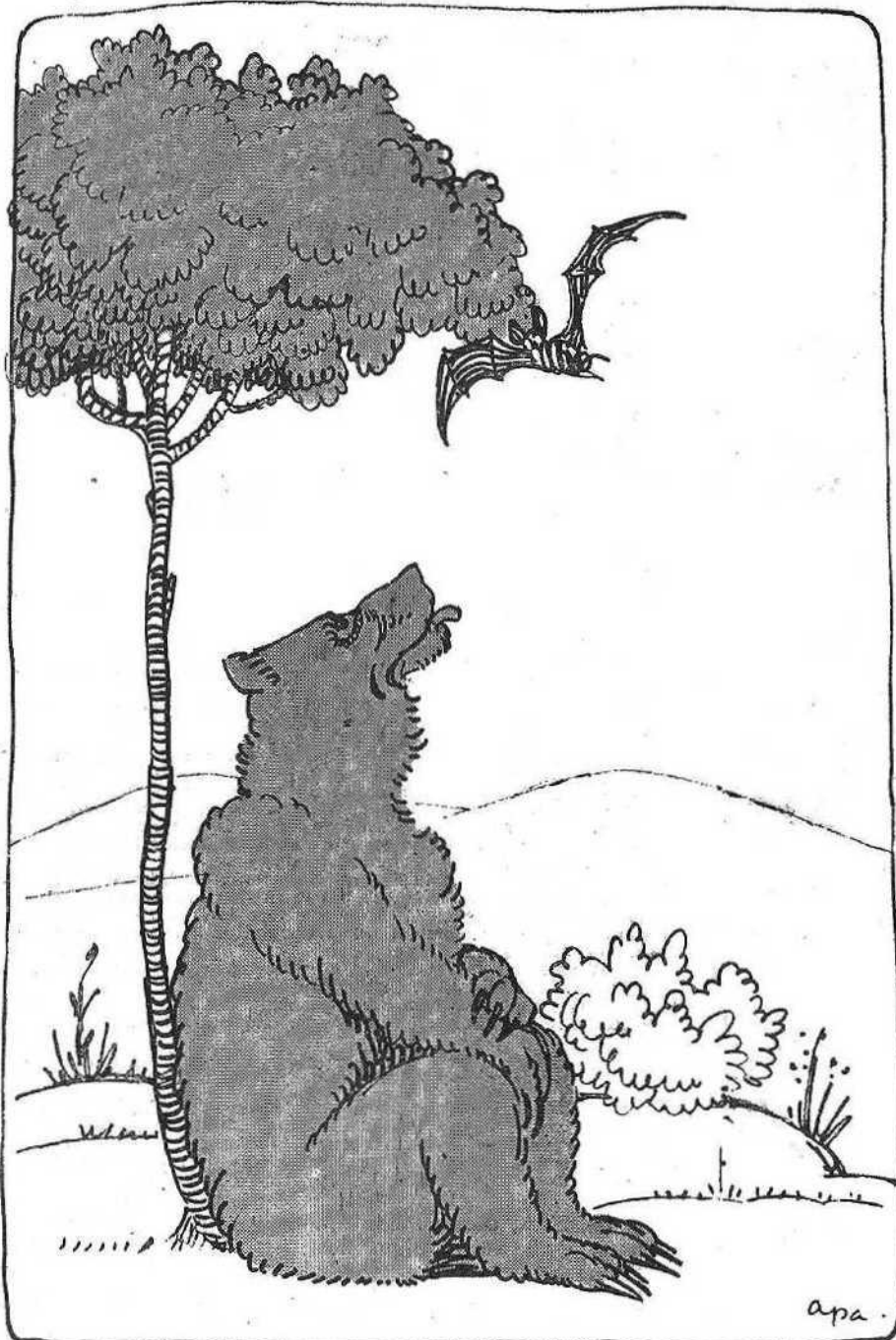
Però jo, que a tot dic:—*Bueno*,—

voldria sabè a l'instant,

el nom que li donaran

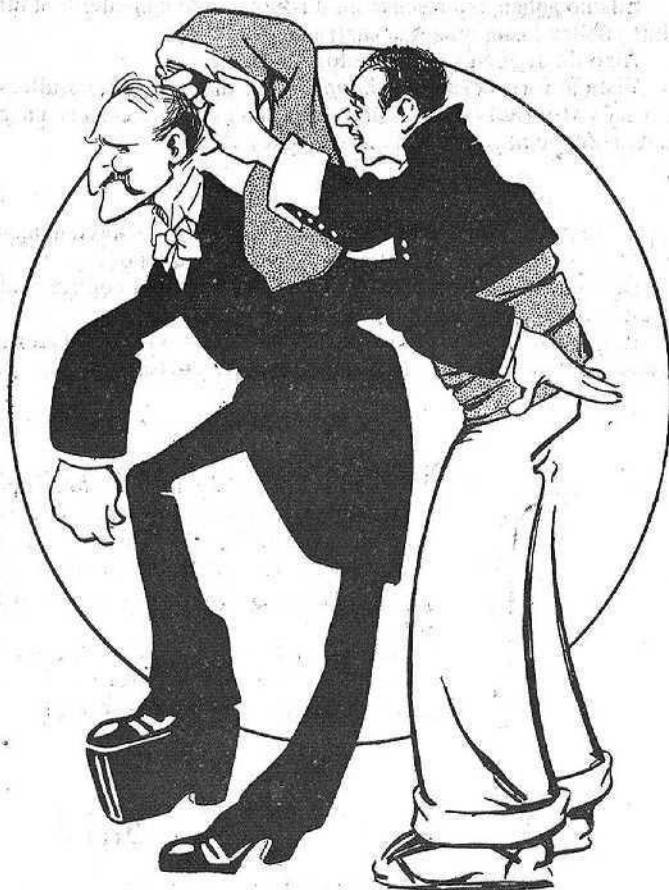
a aquell que li diem *sereno*.

F. CANA

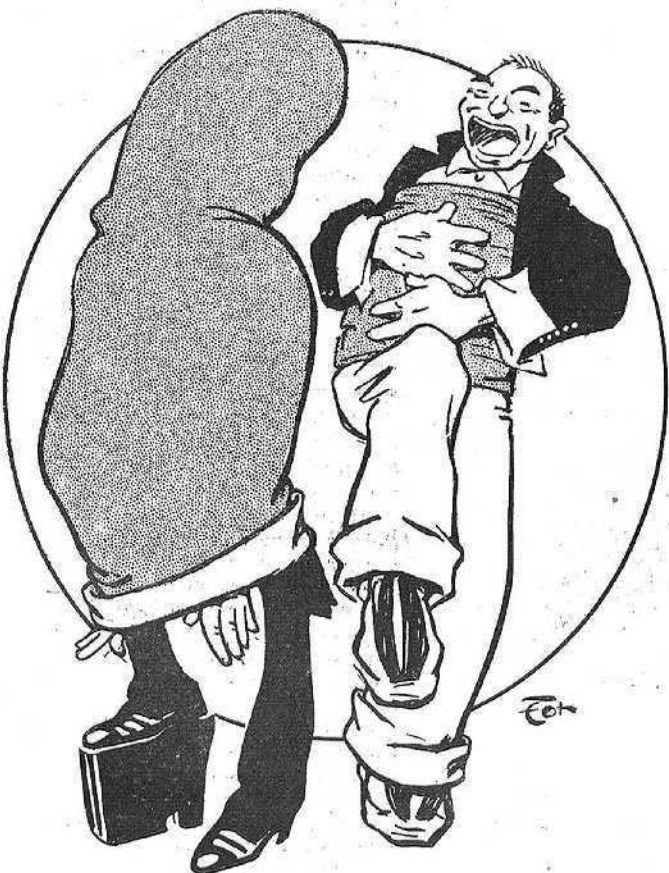
L'OS

—Ja'm comença a empijar, aquesta rata-pinyada!

LA BARRETINA (I)

—No m'escaurà bé, ja ho sé, la barretina.
—Sí, home, sí... Vingui que li emprobaré.

LA BARRETINA (II)

RESPOSTES PAGADES

R. Valls: Els trenca-caps que envia entren en cartera.—Foolish: El conte és graciós; llàstima que siga tant vell i conegut que fins les porteres el saben.—Un barceloní: Els *glosaris* ja són a les caixes. De lo altre n'hi ha per més temps; però també es farà, un dia o altre.—V. Caro Adam: Farem tria, i, els que vagin, aniràn.—Lluís Pujol Massaguer: És d'una ingenuïtat encantadora, però està plena d'incorreccions.—J. C. P.: Tantes mercès. Lo destinat als *Almanacs* va rebre's a son degut temps.—J. V. M.: Veurem.—R. C. S.: Lo mateix li dic.—S. Cané: Les comparances no m'han convençut.—Agustí Torrent i Coma: Va de cap a la caixa de les reserves.—Ll. S.: Massa plorànera. Necessitem coses de més empena i de més alegria.—P. Català: Tant pot ésser que sí com que no.—J. M., *Xamà*, *Joan del Noya*, *Llorens Ventosa*, *R. F.*, *Victor Canigó*, *Delfi Rosella* i *J. T. C.*: Rebut, i tantes mercès.

A les noies casadores

GRAN TORNEIG DE BELLESA

L'ESQUELLA DE LA TORRATXA ofereix un premi, consistent en un riquíssim parament de soltera (tot el mobiliari d'un dormitori), a la noia més maca que's digni enviar-nos el retrat.

A l'objecte, obrim un concurs de fotografies, en el qual podran pendre-hi part totes les noies casadores, sense distinció de classes ni estaments,

*«desde la princesa altiva
a la que pesca en ruïn barca»,*

atenent-se sols a les següents

BASES

1.ª Les noies que's presentin a concurs han d'ésser catalanes, o amb cinc anys al menys de residència a Catalunya, i la seva edat pot variar, únicament, dels quinze als vinticin anys.

2.ª Els retrats han d'ésser fotografies de bust, amb el cap descobert, tamany de postal, reproduïbles, i han de venir acompanyats del nom de l'interessada.

La noia que no vulgui donar el nom, pot acompanyar al retrat un lema distintiu qualsevol, ja que únicament vindrà obligada a acreditar la personalitat, un cop publicat el veredict, l'hermosura guanyadora del premi.

3.ª Un jurat, compost dels eminents artistes Olegari Junyent, Santiago Rusiñol, Salvador Alarma i quatre joves de divuit a trenta anys, els noms dels quals callem perquè tampoc interessarien a ningú, triarà d'entre tots els retrats rebuts, les cent cares més boniques.

4.ª Els cent retrats triats pel jurat s'insertaran en l'*Almanac de l'Esquella de la Torratxa* per a 1914, que's publicarà dintre la segona quinzena de Novembre. Aleshores, els mateixos llegidors seran els jutges definitius, els quals, per medi d'un butlletí firmat, dictaminaran respecte a quina de les cent noies maques se mereix el premi.

Aquest veredict's publicarà en el número de Cap-d'any, que serà extraordinari i anirà tot ell dedicat a la dona catalana.

5.ª Dintre un plaç de quinze dies, a comptar des de la publicació del veredict, se retornaran els retrats a les noies que ho sol·licitin.

NOTA IMPORTANT

Les noies casadores que no disposin de retrat i desitgin concórrer a aquest torneig de bellesa, podran fer-ho també. El reputat fotògraf senyor Esplugas, Passeig de Gràcia 115, primer, té l'encàrrec de retratar, completament de franc, a totes quantes noies se presentin al seu taller sol·licitant entrar en el concurs de L'ESQUELLA DE LA TORRATXA.

Ja ho saben, doncs, totes les fadrines que's considerin prou maques per a guanyar el premi de l'hermosura:

Poden enviar el retrat a la Redacció de L'ESQUELLA DE LA TORRATXA, Rambla del Mig, 20, des d'avui fins al 10 de Novembre.

Antoni López, editor — Rambla del Mig, núm. 20

Imprempta LA CAMPANA y L'ESQUELLA, Oím, 8
BARCELONA

Antoni López, editor, Rambla del Mitg, 20, Llibreria Espanyola, Barcelona. Correu: Apartat n.º 2

ES VEN
per ———
tot arreu

Diccionari

CATALÀ-CASTELLÀ
&
CASTELLÀ-CATALÀ

Per A. ROVIRA I VIRGILI : : : : Un tomo d'unes 900 planes, tamany de $11 \frac{1}{2} \times 18 \frac{1}{2}$, imprès sobre paper finíssim i intransparent
11900 PLANES, 2 CENTÍMETRES DE GRUIX!!

PREU: 10 PESSETES

Miércoles, día 29, se
pondrá a la venta el
popularísimo libro

EL AÑO EN LA MANO

Almanaque enciclopedia de la vida práctica para 1914

EL AÑO EN LA MANO	ES EL RESUMEN DE TODOS LOS ACONTECIMIENTOS: : :
EL AÑO EN LA MANO	ES UNA CRÓNICA GRÁFICA DE LO MÁS NOTABLE DEL AÑO
EL AÑO EN LA MANO	DELEITA, INSTRUYE, EMOCIO- NA Y CAUTIVA : : : : :
EL AÑO EN LA MANO	OFRECE A SUS LECTORES UN SINNÚMERO DE OBJETOS : :
EL AÑO EN LA MANO	REGALA A SUS COM- PRADORES UNA PAR- TICIPACIÓN A LA
EL AÑO EN LA MANO	FORMA UN TOMO DE UNAS 500 PÁGINAS PROFUSAMENTE

LOTERÍA DE NAVIDAD

ILUSTRADAS Y SU PRECIO ES

EDICIÓN ECONÓMICA: : : : : : : : : : : :

PTAS. 1'50

EDICIÓN DE LUJO, CON TAPAS ORO Y RELIEVE:

> 2

POSTALS SATÍRIQUES MANCOMUNITAT

PROPIES PER A ENVIAR A EN ROMANONES

(IL·LUSTRADES PER APA)

Col·lecció de 4 postals

20 cèntims

LA SETMANA QUE VÉ
NÚMERO ESPECIAL DE

L'Esquella de la Torratxa

DEDICAT A LA

FESTA DELS MORTS

NOTA. — Tothom qui vulgui adquirir qualsevol de dites obres, remetent l'import en lliuranses del Giro Múttu o bé en sellos de franqueig al editor Antoni López, Rambla del Mitg, 20, Barcelona, la rebrà a volta de correu, franca de ports. No responem d'extravís si no's remet, ademés, un ral pera certificat. Als corresponents se ls otorguen rebaixes.

apa.

L'ACTITUT DE CATALUNYA

—O ara, o... ja m'afaitaràs demà.